

Sygn. akt II UK 425/14

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z wniosku M. B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 28 maja 2015 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 5 czerwca 2014 r., sygn. akt III AUa 1739/13,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z 5 czerwca 2014 r. oddalił apelację skarżącej wnioskodawczynie M. B. od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z 1 lipca 2013 r., którym oddalono jej odwołanie od decyzji pozwanego z 22 lutego 2013 r. i z 28 marca 2013 r. odmawiających wnioskodawczynie prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym. Podstawą prawną były przepisy art. 32 i art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS oraz rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Skarżąca urodziła się w 1958 r. Pozwany uznał, że 1 stycznia 1999 r. posiadała ponad 20 lat stażu ubezpieczeniowego. Nie uznał jednak żadnego okresu pracy w szczególnych warunkach. W tym zakresie skarżąca domagała się zaliczenia pracy w szczególnych warunkach od 20 grudnia 1984 r. do 31 grudnia 2001 r., na

podstawie świadectwa z 12 marca 2013 r. W świadectwie podano, że pracowała w P. w T. (następnie P.) na stanowisku operatora śluzy, jazu, zapory i pompowni na torach wodnych i łowiskach morskich. Sąd Okręgowy nie badał czy wnioskodawczyni wykonywała pracę w szczególnych warunkach, ponieważ regulacja z art. 184 i art. 32 ustawy emerytalnej wymaga 15 lat pracy w szczególnych warunkach do 1 stycznia 1999 r., a wówczas staż pracy we wskazanym Przedsiębiorstwie wynosił 13 lat, 11 miesięcy i 9 dni (po odliczeniu okresu nieskładkowego w wymiarze 1 miesiąca i 3 dni). W takiej sytuacji niecelowe było prowadzenie dowodu z zeznań świadków na okoliczność rodzaju pracy wykonywanej przez wnioskodawczynię w okresie od 20 grudnia 1984 r. do 31 grudnia 1998 r. Sąd Apelacyjny w aspekcie zarzutu naruszenia art. 189 k.p.c. stwierdził, że niedopuszczalne jest dochodzenie ustalenia, że praca świadczona przez ubezpieczoną w spornym okresie zatrudnienia była pracą w szczególnych warunkach, celem uzyskania dowodu w następnym postępowaniu. W sprawie decydowały przepisy art. 32 i art. 184 ustawy emerytalnej w związku z § 4 rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. Sąd Apelacyjny podzielił ocenę Sądu Okręgowego, że niecelowe jest badanie, czy wnioskodawczyni w okresie od 20 grudnia 1984 r. do 31 grudnia 1998 r. stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywała pracę w szczególnych warunkach, ponieważ nawet przy uwzględnieniu tego okresu nie osiągnęłaby 1 stycznia 1999 r. wymaganego okresu 15 lat zatrudnienia w szczególnych warunkach.

W skardze kasacyjnej wskazano na podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. W uzupełnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania podano, że powódka posiadała prawo do ustalenia pracy w warunkach szczególnych od 1984 r. do 31 grudnia 2001 r. Brak tego ustalenia „sankcjonuje negatywne dla powódki stanowisko organu rentowego, który ustalił, że w tym okresie powódka nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach, w konsekwencji także to stanowisko wyłączyło możliwość wykazania przez powódkę pracy w warunkach szczególnych przez okres co najmniej 15 lat. W konsekwencji niezależnie od niespełnienia przez powódkę warunków formalnych określonych w art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych posiadała ona prawo do ustalenia w trybie art. 189 k.p.c., że posiada wymagany okres 15 lat pracy w

warunkach szczególnych”. Powódka nie osiągnęła do 1 stycznia 1999 r. okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach wymaganego do nabycia prawa do emerytury w warunkach szczególnych. Fakt wykonywania przez nią pracy w warunkach szczególnych przez okres co najmniej 15 lat jest bezsporny. Naruszono art. 2 Konstytucji RP oraz art. 5 k.c. Powódka spełniła wymogi określone przepisem prawa do nabycia emerytury w obniżonym wieku emerytalnym poza tym, że ustawa wymagała aby 15 - letni okres pracy w warunkach szczególnych został przez nią osiągnięty na dzień 1 stycznia 1999 r. Nie zmienia to jednak faktu, że powódka przepracowała ponad 15 lat w warunkach szczególnych tak jak inni ubezpieczeni, którzy otrzymali prawo do emerytury w obniżonym wieku. W konsekwencji formalnej oceny spełnienia przez powódkę warunków określonych przepisami prawa została pozbawiona prawa do świadczenia, nie ma także możliwości wykazania, że samą przesłankę pracy w warunkach szczególnych przez ponad 15 lat spełniła.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarżąca przedstawiła określoną argumentację dopiero po wezwaniu do uzupełnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania

Wykluczyć więc należy powołaną w skardze podstawę przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., gdyż nie sformułowano istotnego zagadnienia prawnego, co też wymagałoby stosownego opracowania i argumentacji.

Nie spełnia się także hasłowo powołana w skardze podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., gdyż metodycznie i merytorycznie nie określa który (konkretny) przepis prawa ma być przedmiotem zainteresowania tej podstawy przedsądu ze względu na kwalifikowaną potrzebę wykładni określonego przepisu prawa wynikającą z poważanych wątpliwości w wykładni przepisu albo rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Pozostaje podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., co sprowadza się do kontroli zastosowania prawa w sprawie skarżącej. Kontroli tej nie przeprowadza się z urzędu, gdyż wyrok jest już prawomocny. Skarżąca powinna wskazać i wykazać takie naruszenie prawa, które bez wątpliwości prowadzi do stwierdzenia,

że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona i dlatego powinna zostać przyjęta do rozpoznania. W ocenie podstawy przedsądu obowiązuje zasada z art. 398¹³ § 1 k.p.c., tzn. że skarga podlega rozpoznaniu tylko w granicach zarzutów jej podstaw. Innymi słowy na etapie przedsądu nie ocenia wszelkich aspektów sprawy a tylko zarzuty wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania. Prawne podstawy emerytury są ściśle określone (nie są dowolne). W tej sprawie oceniano prawo do emerytury na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej i taki jest zarzut podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.). Innej podstawy emerytury wniosek nie przedstawia. W zakresie prawa do emerytury na podstawie art. 184 ocena jest negatywna. Skarżąca nie przeczy iż do końca 1998 r. nie miała 15 lat pracy w szczególnych warunkach, a taki jest warunek (*sine qua non*) prawa do emerytury w obniżonym wieku.

Druga kwestia to odmowa zastosowania 189 k.p.c. Wbrew zapatrywaniu skarżącej przepis ten nie dotyczy ustalania samych faktów. Praca w szczególnym warunkach należy do faktów. Czym innym jest prawna kwalifikacja tej pracy jako przesłanki prawa do wcześniejszej emerytury. Innymi słowy w sprawie nie było potrzeby ustalania faktów (pracy w szczególnych warunkach) skoro nie było to konieczne do stosowania prawa materialnego. Ocena ta wykracza też poza zakres i funkcję art. 189 k.p.c., gdyż czym innym jest postępowanie dowodowe (fakty) wymagane do zastosowania prawa i czym innym jest indywidualne powództwo o ustalenie na podstawie art. 189 k.p.c. Wówczas dochodzi się ustalenia prawa lub stosunku prawnego. W tym trybie nie ustala się samych faktów (pracy w szczególnych warunkach). Przepisy o wcześniejszej emeryturze stanowią przy tym regulację szczególną do art. 189 k.p.c. Ich odrębność wynika z tego, że samodzielnie określają przesłanki (podstawę) prawa do emerytury. Na podstawie art. 189 k.p.c. nie ustala się prawa do emerytury. Niezasadnie więc skarżąca argumentuje, że w sprawie należało ustalić jej pracę w szczególnych warunkach w całym okresie, czyli także po 1 stycznia 1999 r. Nie wskazuje podstawy prawnej w której miałoby się kotwiczyć jej potencjalne przyszłe prawo do emerytury uzyskane za pracę w szczególnych warunkach. Zakres sprawy w sądowym postępowaniu odwoławczym określa też decyzja pozwanego organu rentowego. W tym postępowaniu sprawa obejmowała prawo do emerytury na podstawie art. 184 w

związku z art. 32 ustawy emerytalnej. Ocena tego prawa była prawidłowa ze względu na brak wymaganego okresu 15 lat pracy w szczególnych warunkach do 1 stycznia 1999 r.

Skarżąca nie wykazuje też oczywistej zasadności skargi kasacyjnej przez odwołanie się do art. 2 Konstytucji i art. 5 k.c. Przepis art. 5 k.c. nie stanowi podstawy roszczenia nawet na gruncie prawa cywilnego. Zasadnie zwrócił uwagę Sąd Apelacyjny, że klauzuli tej nie stosuje się w systemie ubezpieczeń społecznych. Natomiast art. 2 ustawy zasadniczej nie stanowi podstawy do żądania emerytury, gdyż podstawy te określa ustawa zwykła, co też wyraźnie wynika z art. 67 ust. 1 Konstytucji. W tym znaczeniu jest to przepis szczególny do art. 2 Konstytucji.

Skarżąca nie przedstawiła zatem zasadnej podstawy przysądu i dlatego wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie został uwzględniony (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).